

Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVIII

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office CHICAGO 23, ILL., TOREK, 15. JANUARJA (JANUARY 15), 1946

Subscription \$6.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 10

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Delegati avtne unije CIO odobrili mezdni kompromis

Korporacija General
Motors vztraja pri
svojem stališču

INTERVENCIJA VLADNEGA ODBORA

Detroit, Mich., 14. jan.—Okrog 200 delegatov, reprezentantov čez 175,000 članov unije združenih avtnih delavcev CIO, je na svoji seji odobrilo mezdni kompromis posebnega Trumanovega odbora kot podlago za končanje stavke proti korporaciji General Motors, ki je bila oklicana pred 54 dnevi. Kompromis določa zvišanje plače za 19 in pol centa na uro.

Korporacija je zavrgla mezdni kompromis in naznanila, da ne bo revidirala svojega stališča, čeprav so delegati unije umaknili zahtevo za zvišanje plače za 30 odstotkov. Voditelji unije so apelirali na predsednika Trumanja, naj pritiska na korporacijo za sprejetje meznega kompromisa.

Člani eksekutivnega odbora avtne unije so opozorili kompanijo, da bodo vztrajali pri prvotni zahtevi glede zvišanja plače za 30 odstotkov, če ne bo sprejela meznega kompromisa. Če se bo korporacija obotavljala, bodo pozvali v stavko izdelovalci orodja in oni, ki so uposleni v tovarnah, katere izdelujejo pritiskalnice za General Motors.

Odlomitev eksekutivnega odbora morajo odobriti člani krajevnih unij v mestih, v katerih ima korporacija General Motors tovarne. Gotovo je, da bodo odobrili odlomitev.

"Stališče eksekutivnega odbora se ne sme smatrati za dokaz, da je avtna unija umaknila zahtevo glede zvišanja plače za 30 odstotkov," je dejal William McAulay, pokrajinski direktor, na sestanku s časnikarji. "Odbor je sprejel priporočilo Trumanovega odbora kot podlago za izravnavo konflikta."

Medtem pa je federalni delavski odbor naznanil intervencijo. Izjavil je, da bo posegel v konflikt med avtno unijo in korporacijo General Motors v interesu ameriškega ljudstva. "Odbor ne bo izrekel odlomitev o vprašanju, ali korporacija lahko zviša plače ali ne," pravi naznanilo. "Vprašanje je, ali je korporacija izpolnila svoje obveznosti, v smislu provizij Wagnerjevega zakona ali ne. Ona se je izrekla proti diskuzijam o zvišanju plače."

Korporacija je bojkotirala zaslišanje Trumanovega odbora o zahtevi unije glede zvišanja plače za 30 odstotkov. Ona mora pojasniti svoje stališče v prihodnjih desetih dneh. Gerald D. Reilly, član federalnega delavskega odbora, je naznanil zaslišanje.

Ako bo ta odbor pri zaslišanju dognal, da je korporacija kršila provizije Wagnerjevega zakona z opozicijo proti kolektivnemu pogajanju z unijo, bo odredeno postopanje. Odbor se bo lahko obrnil na sodišča, da prisili korporacijo v sprejetje njegovega zaključka.

Jugoslavija objavila listo vojnih zločincev

Beograd, 14. jan.—Komisija za kaznovanje vojnih zločincev je objavila listo vojnih zločincev. Ta vključuje imena 27 nemških uradnikov in 15 Hrvatov, ki so odgovorni za smrti čez 40,000 Jugoslovancev. Med temi je dr. Ante Pavelić, bivši načelnik hrvaške vlade in Hitlerjeva lutka.

Kongres se sestal v zasedanju

Važni problemi
čakajo rešitve

Washington, D. C., 14. jan.—Kongresniki in senatorji so se vrnili v Washington, kjer se je obnovilo zasedanje kongresa. Pred njimi so važna vprašanja in problemi, ki čakajo rešitve.

Glavni problem so stavke v industrijah, ki ovirajo razmah produkcije civilnih potrebščin. Drugi problem so demonstracije in protesti ameriških vojakov onstran morja zaradi zavlačevanja demobilizacije. Vojaki bi se radi vrnili domov.

To zasedanje kongresa bo eno najvažnejših. V prihodnjem novembru se bodo vršile kongresne volitve in vprašanje je, ali bodo demokrati obdržali večino v obeh kongresnih zbornicah.

Predsednik Truman bo naslovil poslanico kongresu o stanju Unije v četrtlet. V tej bo pozval kongres, naj sprejme potrebne zakonske načrte. Prihodnji teden bo Truman poslal drugo poslanico kongresu s poročalom. Gotovo je, da bo priporočil znižanje proračuna za vzdrževanje oboroženih sil, ker je vojna končana, sprejetje programa socialnih reform in raztegnitev sistema socialne zaščite.

Švicarski časnikar izgnan iz Jugoslavije

Belgrad, 14. jan.—Jean Buhler, dopisnik švicarskih listov Gazette de Lausanne in Tribune de Geneve, je bil izgnan iz Jugoslavije. On je nameraval zapustiti Belgrad in oditi v jugoslovanske province brez dovoljenja ministrstva za informacije.

Poveljnik britskih čet ustreljen

Batavia, Java, 14. jan.—Poveljnik britskih čet je bil ustreljen v bitki z domačini v bližini Soerabaje. Domačini so napadli čete iz zasede. Poleg poveljnika je bilo ubitih šest britskih vojakov v bitki.

Churchill dospel v New York

New York, 14. jan.—Bivši britski premier Winston Churchill in njegova žena sta dospela v New Yorku na parniku Queen Elizabeth. Iz New Yorka bosta odpotovala v Florido.

Stavka voznikov taksi- jev v Washingtonu

Washington, D. C., 14. jan.—Vozniki taksijev so danes zastavkali za zvišanje plače. Stavkarji so člani unije Ameriške delavske federacije.

Ameriški vojak obsojen v smrt

Osaka, Japonska, 14. jan.—Neki ameriški vojak je bil obsojen v smrt, ker je umoril dva japonska civilista. Njegovo ime ni bilo objavljeno. Obsodbo je izreklo ameriško vojaško sodišče.

Sirijski poslanec umorjen v Damasku

Damask, Sirija, 14. jan.—Tarad Moulhen, vodilni poslanec v parlamentu, je bil napaden in umorjen v tem mestu. Policija je aretirala morilca.

Domače vesti

Nov grob na zapadu

Hudson, Wyo.—Dne 2. jan. so našli mrtvega na železniški progi Leona Poljanca iz Reliance, Wyo., kjer zapušča žena, dva sinova in dve hčeri. Kako je prišlo do smrti, ni znano. Star je bil 63 let, doma iz Vincarjev pri Škofji Loki (po domače Kovečkov Polde) in član društva 177 SNPJ.

Zopet v civilu

Sharon, Pa.—Iz mornarice je bil častno odpuščen Jack Garm, sin nekdanjega farmarja v Sheltonu, Wis., v službi 26 mesecev. To naselbino je obiskal v družbi svojega polbrata Alberta Pombončiča, ki je v armadi že 9 let in 8 mesecev in se je vpisal še za nadaljnja 3 leta. Prvi je član društva 273 SNPJ v Sheltonu, Wis.

Red Lodge, Mont.—Častno so bili odpuščeni iz armade in mornarice: John Krivitz, v službi čez tri leta, okrog dve leti na Pacifiku; Frank Mance, v mornarici tri leta, in Joe Košorok, v armadi okrog šest mesecev. Vsi so člani društva 81 SNPJ, ki ima pri vojaki še pet članov.

Smrt mladence

Richwood, W. Va.—Dne 28. dec. je tukaj umrla Daniela Bartol, stara 18 let in članica društva 285 SNPJ. Bolehala je čez dve leti na težko boleznijo (gnojenje možganskih organov) in bila brez vsake moči, tako da jo je morala mati negovati kot malo dete, dokler je ni rešila smrt. Poleg staršev zapušča dve sestri in tri brate.

Roparje prišli

West Middlesex, Pa.—Tiste roparje, ki so 27. avg. lani okradli Joeva Godina, ki vodi gostilno blizu vojaških barak, so prišli v West Virginiji pri sličnem ropanju. Dobili so štiri izmed petih; trije so bratje, doma iz Youngstowna, O. Dne 7. jan. je šel Joe Godina v West Virginijo in jih takoj spoznal, nakar so priznali, da so tudi njega oropali.

Samomor nemškega zdravnika razkrit

Dr. Conti se obesil
v jetniški celici

Nuernberg, Nemčija, 14. jan.—Dr. Leonardo Conti, nemški medicinski direktor in prominentna osebnost v nacističski stranki, ki je odredil umore več sto tisoč ljudi v perverzni nasladi "čiščenja rase," se je pred tremi meseci obesil v svoji celici tukajšnje jetnišnice. Ameriške vojaške avtoritete so doslej držale samomor v tajnosti.

Conti se je obesil dvajset dni pred samomorom dr. Roberta Leyja, voditelja nacističke delavske fronte. Oba sta bila pokopana na istem pokopališču.

Conti je bil v službi Hermana Goeringa, bivšega državnega ministra, Wilhelma Fricka in Heinricha Himmlerja, načelnika nacističke tajne policije. On bi bil moral nastopiti kot prič proti Fricku na obravnavi pred zavezniškimi sodiščem v Nuernbergu. Pred tem sodiščem se morajo zagovarjati vodilni nacisti kot vojni zločinci.

Pred samomorom je Conti napisal pismo svoji ženi in trem otrokom, katero pa jim ni bilo dostavljeno. Pismo so zadržale ameriške jetniške avtoritete.

Conti je delal eksperimente na jetnikih v koncentracijskih taboriščih. On se je pridružil nacistom, ko so postali močna sila v Nemčiji. Kot minister za zdravje v Hitlerjevi vladi je preganjal židovske zdravnike. Leta 1943 je prevzel nalogo likvidacije tujih delavcev, ki so bili deportirani v Nemčijo, ko so se telesno izčrpali in bili nesposobni za delo. Ameriške avtoritete niso pojasnile, kakaj so prikrivale samomor Contija tri mesece.

li. Dobil je nazaj samokres, puške in nekaj zlatnine.

Išče brata

Chicago.—Glavni urad jednote je prejel pismo od Matevža Vovka iz starega kraja, ki želi izvedeti za svoja dva brata Anžona in Gabriela Vovka ali Voutka, rojena v Zagoricih pri Bledu, Gorenjsko. Njuno zadnje znano bivališče je bilo Chicago, odnosno Cleveland. Želi, da mu pišeta na naslov: Matevž Vovk, Novo mesto, Šmihelska cesta 7, Slovenija, Jugoslavija.

AMERIŠKA PODPO- RA CILJEV ZDRU- ŽENIH NARODOV

Državni tajnik Byrnes
bo govoril pred
skupščino

VARNOSTNI SVET
IZVOLJEN

London, 14. jan.—Državni tajnik James F. Byrnes bo v svojem govoru zagotovil vso ameriško pomoč organizaciji Združenih narodov, da bo lahko dosegla svoje cilje. On bo govoril pred skupščino danes ali jutri.

Byrnes je že sestavil svoj govor. Pojasnil bo, da bo Ameriška storila vse, da zagotovi uspeh organizaciji Združenih narodov, ki bo prevzela nalogo vzdrževanja in zaščite miru po vsem svetu. Ta organizacija bo vodilna progresivna sila na ekonomskem in socialnem polju. Byrnes bo naglasil važnost komisije Združenih narodov za kontrolo atomske energije. On bo predložil tudi načrt glede kontrole atomske energije. Diskuzije o načrtu se bodo pričele v petek.

Člani vodilnega odbora so naznanili, da bo skupščini predložena resolucija, nanašajoča se na probleme, ki so prišli na površje po iznajdbi atomske bombe. Avtorji resolucije so reprezentanti Amerike, Rusije, Velike Britanije, Kanade, Francije in Kitajske.

Na dnevni red bodo prišla tudi politična vprašanja, med temi spor med Rusijo in Perzijo ter Turčijo, bitke med domačimi in britanskimi ter holandskimi četami v Indoneziji, odpoklice francoskih in britanskih čet iz levantskih dežel in položaj židov ter Arabcev v Palestini.

Zunanji minister Ernest Bevin bo pojasnil stališče Velike Britanije glede kolonij. Pričakuje se, da bo predlagal, naj pokrajine, ki so bile pod mandatom Lige narodov, pridejo pod poverništvo organizacije Združenih narodov.

Na seji skupščine je bil izvoljen varnostni svet. Tega tvorijo reprezentanti enajstih držav. Svet je dobil vso oblast v akcijah za vzdrževanje in zaščito miru.

Produkcija jekla obnovljena

Zastoj v stavki proti
Bethlehem Steel Co.

Pittsburgh, Pa., 14. jan.—Ogromna jeklarska industrija je obnovila produkcijo, ko je Philip Murray, predsednik jeklarske unije in Kongresa industrijskih organizacij, odredil odložitve splošne stavke za en teden. To se je zgodilo po konferenci v Beli hiši med njim, predsednikom Trumanom in Benjaminom F. Fairlessom, predsednikom korporacije United States Steel. Splošna stavka je bila določena za danes. Odvrnjena je bila v zadnjem momentu. Jeklarska unija je umaknila prvotno zahtevo glede zvišanja plače za dva dolarja na dan in naznanila, da je pripravljena sprejeti zvišanje za \$1.56 na dan.

Vse jeklarske kompanije z izjemo United States Steel so naznanile obnovo obrata. Murray in Fairless se bosta ponovno sestala v Beli hiši prihodnjega sredo. Predsednik Truman je izrazil upanje, da bo stavka odvrnjena.

Zastoj je nastal v stavki jeklarskih delavcev proti Bethlehem Steel Co. Okrog 11,000 delavcev je zastavkalo v tovarnah te kompanije v soboto. Upanje je, da se bodo danes vrnili na delo.

Japonski kabinet reorganiziran

Trije novi
ministri v vladi

Tokio, 14. jan.—V atmosferi politične apatije je bilo izvršeno reorganiziranje kabineta. Premier Kijuro Sidehara je naznanil, da so dobili pozicije v reorganizirani vladi trije novi ministri. Vsi so bili zapreženi v cesarski palači v navzočnosti cesarja Hirohita.

Novi ministri so Sempači Soejima, Cuzo Mitsuči in Nosei Abe. Japonski listi so izrazili nezadovoljstvo z reorganiziranjem kabineta. Izjavili so, da ni dovolj drastično. Vodilni tokijski list pravi, da so novi ministri le privesek vojaških birokratov.

Soejima, ki je postal poljedelski minister, bo skušal potlačiti stavko kmetov. V njegovo področje spada razkosanje veleposestev in distribucija živil. Abe bo kot minister prosvete skušal demokratizirati japonske šole.

General Douglas MacArthur, vrhovni poveljnik okupacijskih sil, je odredil premešanje tokijske vlade. Izdal je tudi navodila vlad, da mora razpisati splošne in svobodne volitve do 15 marca.

Roehm odgovoren za požar v parlamentu

Monakovo, Nemčija, 14. jan.—Kopija pisma, poslana feldmaršalu Paulu von Hindenburgu, je razkrila, da je bil stotnik Ernest Roehm, načelnik zloglasnih nacističkih šturmarjev, odgovoren za zanetitev požara v parlamentu v februarju l. 1933. Roehm je bil likvidiran v Hitlerjevi krvavi čistki. Avtor pisma je Ernest Kruse, eden izmed 22 šturmarjev, ki so zažgali parlament in potem naprtili krivdo komunistom. Kruse je potem pobegnil v Švico. Stari feldmaršal Hindenburg je umrl dva mesece po požaru v parlamentu.

Vodja japonskih komu- nistov se vrnil domov

Tokio, 14. jan.—Sanni Nosaka, vodja japonske komunistične stranke, se je po šestnajstih letih izgnanstva v Moskvi in Jenu vrnil v Tokio. Komunisti so ga navdušeno sprejeli in pozdravili. Nosaka je dejal, da ni pričakoval, da se bo kdaj vrnil v svojo domovino.

PODLAGA REKON- STRUKCIJI KITAJ- SKE ZGRAJENA

Pot za politično in eko-
nomsko rehabilita-
cijo odrpta

KONFERENCA POLI-
TIČNIH STRANK

Peiping, Kitajska, 14. jan.—Kot posledica dogodkov v zadnjih dneh, se je obzorje nad Kitajsko zjasnilo in je zdaj svetleje nego je bilo kdaj prej v tem stoletju. To dejstvo naglašajo vsi kitajski voditelji.

Z ustavitvijo civilne vojne in odprtjem komunikacijskih zvez je bila zgrajena podlaga zgradbi, ki bo omogočila politično, socialno in ekonomsko rehabilitacijo Kitajske. Prvič po 45 letih so topovi utihnili. Na Kitajskem je nastal mir, ko so se reprezentanti centralne vlade in komunistične stranke izrekli za premirje.

Prihodnji četrtlet se bo vršila konferenca reprezentantov vseh političnih strank v Čungkingu. Na tej bodo diskuzije o sklicanju narodne skupščine v maju. To bo najvažnejše zborovanje na Kitajskem.

General George C. Marshall, ameriški poslanik v Čungkingu, je dosegel svoj namen, ki je bil zedinjenje kitajskih grup, ki so se kavsale med seboj. Ustavitev streljanja in sovražnosti je njegova zasluga. Sporazum bo pospešil razorožitev in repatriacijo japonskih vojakov, ki se nahajajo v kitajskih pokrajinah.

Dasi je bila civilna vojna uradno končana, se še slišijo obdolžitve o kršenju določb premirja. Centralna vlada trdi, da se komunisti še upirajo in nočejo odložiti orožja. Isto trdijo komunisti o vladnih četah.

Glasi komunistične stranke je obdolžilo poveljstvo vladnih čet kršenja določb premirja v provinci Jehol. Čou Enlaj, načelnik komunistične delegacije, je naslovil protest Čang Čunu, reprezentantu centralne vlade v odboru za premirje. V tem pravi, da vladne čete še niso odložile orožja. Čun je odgovoril, da bodo sovražnosti ustavljene. Enlaj je potem izjavil, da je zadovoljen z odgovorom na svoj protest.

Akcija za odv- nitev stavke

Warren konferiral
z uradniki unije

Chicago, 14. jan.—Edgar L. Warren, načelnik federalnega spravnega odbora, je posegel v konflikt med unijo klavniških delavcev CIO in kompanijami, da odvrne stavko prihodnje sredo. Unija ima čez 235,000 članov.

Warren je konferiral z reprezentanti unije in J. E. Wilsonom, upraviteljem Swift Packing Co., kakor tudi z uradniki unije Amalgamated Meat Cutters & Butchers Workers. Slednja unija je včlanjena v Ameriški delavski federaciji. Po konferenci, ki je trajala osem ur, je Warren izrekel upanje, da bo dosežen sporazum. Konferenca sta se udeležila tudi John Dunlap, reprezentant federalnega urada za ekonomsko stabilizacijo, in John Gibson, pomožni delavski tajnik.

Unija klavniških delavcev se je izrekla za oklic stavke, ko so kompanije odbile zahtevo zvišanja plače za 25 odstotkov. Kompanije so pripravljene zvišati plačo za sedem in pol centa na uro. Znamenja kažejo, da bo prišlo do kompromisa.



Truman v vlogi "icemana"—v ledu zamrznjenega delavca postavlja pred vrata gospodarja.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravstveno dršavo (izven Chicago) in Kanado \$8.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrti let; za Chicago in okolico Cook Co. \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inosemstvo \$6.00. Subscriptions rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$8.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nemarčnih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

129

Datum v oklepaju na primer (January 31, 1946), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Vojaki hočejo domov...—II

Po porazu nazijske Nemčije in militaristične Japonske je čisto naravno, da so si ameriški vojaki zaželeli čim hitrejšega povratka v svojo domovino. Sploh bi bilo nekaj čudnega in abnormalnega, ako bi se jih ta želja ne oprijela z vso silo.

"We did our job, now let's go home!"

Militaristi z višjimi oficirji in glavnim štabom vred so bili popolnoma drugačnega mnenja. Armada (in mornarica) naj ostane čim večja in fantje čim dalj pod orožjem, da si obdrži zelo dobre in lahke službe čim več oficirjev in generalov. Da se to sigurno zgodi, je treba uvesti tudi obvezno vojaščino po vojni. Neki kongresnik ali senator je dejal, da bi bilo najprej treba odslužiti 7.000 generalov, potem bi bila tudi armada kmalu demobilizirana. S temi besedami je povedal veliko.

Sigurno je, ako bi ne bilo toliko pritiska s strani vojakov in njihovih družin ter prijateljev na vladne organe, bi šla demobilizacija oborožene sile po poljevo. Vred tega pritiska je moral generalni štab že prkarit revidirati armadne številke. Ko je general MacArthur kmalu po okupaciji Japonske naznanil, da mu bo s prihodnjim marcem zadostovalo dvesto do tristo tisoč mož, so njegovi kolegi v Washingtonu z drugimi militaristi vred kar zastrmeli, kajti oni so določili milijon mož veliko okupacijsko armado na Pacifiku. Enako veliko okupacijsko armado so tudi določili za Nemčijo. Te številke je potem generalni štab že prkarit revidiral, kajti na eni strani je prekomorsko armado zajel velik val demoralizacije, na drugi pa je prihajal velik politični pritisk od doma.

Za to demoralizacijo je veliko odgovorna tudi velika propaganda generalnega štaba in drugih militaristov za uvedenje prisilne vojaščine po vojni. To je razvidno iz govora nekega vojaka ob zadnjih demonstracijah v Frankfurtu. Žel je burno odobravanje od vojakov, ko jim je dejal, da jih oblasti zato drže v Evropi, ker hoče generalni štab osedlati Ameriko s trajno prisilno vojaščino.

Kakšno je stališče vojakov do tega vprašanja, je kočljivo, kajti poročila in mnenja so konfliktna. Ko vprašate tega ali onega odpuščenega vojaka glede tega, dobite različne odgovore. "Hell, in my outfit, most of them were for permanent conscription—for others, of course!" Drugi ti bo povedal ravno obratno. Slično vidijo tudi v raznih revijah, ki prinašajo vojaške dopise. Ampak značilno je to, da oni, ki so za prisilno vojaščino "za druge", ne pomislijo, da s tem potiskajo svoje sinove v vojaško suknjo, kakor tudi sebe in svojo deželo v militarizem in—atomoško vojno!

Nadaljnji vzrok za demoralizacijo vojakov je razdejanje, uničenje, neizmerna revščina in lakota prebivalstva in poraženih deželah in tudi drugod. Res je bil ameriški (kot vsak drugi) vojak treniran za ubijanje in razdejanje, in seveda tudi na absolutno pokornost svojim višjim. Toda ameriški vojak, ki ni prežet z militarizmom in imperializmom, to je z željo po osvajanju tujih dežel, se bo kmalu skušal in postal mehak, ko bo dan za dnem videl velikanske razvaline tovarn, strojev, lepih poslopij in mest —nekaž, kar po svoji vzgoji zelo ceni—kakor tudi lahne in napol gole ali v cunje zavite ljudi, posebno pa male otroke, ki dan za dnem in tudi ponoči stičejo za odpadki okrog vojaških kuhinj, da bi dobili grilja za usta.

Vse to so vsakdanji prizori in doživljaji ameriških vojakov v Evropi, na Filipinih in drugod, kjer je poleg tega še silno dolgočasno. Le največji perversnež in brutalnež bo šel preko vsega tega. Kdor ima količjak srca in simpatij do človeka, se bo v takih okoliščinah skušal in popustila bo vsa vojaška disciplina, katere je vsakemu normalnemu amerškemu vojaku tudi povsem tuja in skrajno zoprna. Ob svojem vstopu v vojaštvo jo je vzel na znano kot neko tako začasno zlo, ki je potrebno za poraz sovražnika. Toda ko je bil ta cilj dosežen, je vojaška disciplina za veliko večino postala veliko zlo—nekaž, kar se želi čim prej iznebiti.

Poleg tega tudi vsak količjak razumen vojak lahko vidi, da zmagovalci v marsičem posnemajo—hitlerizem, in to ne samo v premagani Nemčiji in Italiji, kjer gredo vojaške oblasti v marsikaterem primeru na roko večerajšnjim fašistom ali nacijem, marveč to lahko vidi tudi v svoji lastni armadi—in vsej okupacijski politiki zmagovalcev v Evropi in Indoneziji.

Poleg vsega tega ve vsak vojak, da je ameriška armada—kakor skoraj vsaka druga armada—skrajno nedemokratična. Med moštvom in oficirji je zgrajena velika stena. Na eni strani je brezpravna "inferiora" masa moštva, na drugi pa aristokratična in birokratična "superiora" elita, tako zvali "brass hats". (V slovensčini nimamo pravega izraza za ti besedi; "slamnate" ali "nagačene glave" je še najbližji pomen.) Ta elita živi v svojih aristokratičnih in zelo razkošnih klubih, v katerih se ne sme prikazati noben prostak ali kaprol. Za to ekskluzivnost in aristokratičnost si je poskrbela tudi na transportih, na vojaških bazah izven dežele pa si je dala zgraditi prave vile z vso luksuznostjo. V ta namen se troši ljudski denar kot bi ne imel nobene veljave. Točilnicam v oficirskih klubih, ki so založeni z najboljšimi likerji in žganjem, bi lahko zavidal marsikak multimilijonarski parast.

Z drugo besedo: razredna razlika kot med mogočnim srednjevelikim graščakom in brezpravnim tlačanom. Vsakemu vojaku je tudi znano, da je tudi ameriška armada zgrajena na velikem favorizmu. Vrata v višje oficirske službe so bila—in so še—na široko odprta le sinovom družin "družabnega registra"—vrhnje plasti—ne pa sinovom iz vojaških barak. Nič čudnega torej, če se je zrušila morala armade in če silijo fantje domov.

Glasovi iz
nasebina"POLJA IN GOZDOVI
POSUTI Z GROBOVI..."

Pittsburgh, Pa. — Sledeče pismo je prejela moja sestra Angela, stanujoča v Bessemerju oz. Mahoningtownu, Pa. Pismo je datirano 9. septembra 1945 v Škofljici pri Ljubljani. Škofljica je na Dolenjskem, okrog 11 km od Ljubljane, Pijava gorica pa menda tri km od Škofljice.

Pismo se glasi: "Draga Angela! Pisala sem že Ivanki, a ne vem, če je prejela pismo, ker sem pisala na star naslov. Jaz in člani moje družine smo uničeni. Moža so mi ubili domobranci, Srečko je padel v borbi pri Kočevju 1.-V.-42; bil je zelo lep in dober fant. Imel je že sedem gimnazij. Jernej je bil zavrtno ubit 3.-I.-44 v rudniku. Mučili so ga 16 dni, nato pa ubili, ker je bil zaveden Slovenec. Tako sem izgubila vse najdražje. Tudi Tončka in Zdravko sta bila izgnana v Nemčijo. Tončka je bila v internaciji 22 mesecev. Najprej so jo oropali, nato topli in ostrigli. Zdravko pa je bil 21 mesecev v Dachauju. Prišel je domov tak, da ga nisem spoznala.

Veliko smo trpeli po zaslugah domačih izdajalcev. Toliko, da sem še ostala pri življenju. Ne moreš si misliti, koliko sem prestala. Tudi malega Djona so že odpeljali z namenom, da ga ubijejo, a ga je rešil moj brat. Od šestih v družini sem ostala sama. Sedaj so se že vrnil, dva pa se ne bosta nikoli. Jernejeve kosti sem našla in jih bomo pokopali v Šmarjah. Priredili mu bomo lep pogreb, ker ga je resnično zaslužil.

Za Srečka pa ne bom nikdar zvedela, ker je predaleč. Hudo smo bili prežgani, a zdaj smo svobodni. Štiri leta nismo dobili ne obleke ne čevljev. Tudi za hrano je bilo težko. Dobivala nisem nobene plače in ne podpore. Pomagal mi je samo brat Dion, Janez pa mi ni mogel, ker je bil tudi v Nemčiji. Prišel je domov le malo živ in našel vse izropano.

Mama in ata se imata po navadi. Mirko je srečen, ker je odšel v Ameriko. Če bi bil tukaj, najbrže ne bi bil več živ. Nekoč si mi pisala, da imaš nekaj stare obleke. Zdal bi nam prišla prav, ker smo ob vse. Zdravko je visok 1 m in 90 cm. Ne vem, če je Mirko tako velik. Djoneček pa je tako velik kot jaz.

Pri Djonovih se imajo po navadi. Zofka je zelo lepa dekle. Na Pijavi gorici je dosti pobitih, in sicer: žena Svejčevca Jožeta, Videtova dekle, Jerkova dva in mnogo drugih, ki jim ne vem imen. Trupla ležijo kar po marostu in gozdu. Iščejo vsak od svojih kosti. Kaj takega se ni godilo od kar stoji svet in se ne bo nikoli več.

Otroci so strašno trpeli v internaciji. Vem, da ste kaj ališali in čitali o strahotah v internaciji. Odpisite mi takoj, ko prejmete pismo, drugič pa vam bom pisala kaj več. Pozdravljam vse akupaj! Roza Petrič."

Naslednje pismo pa je pisala hčerka od Roze Petrič in se glasi: "Dragi domači! Pet let je že minilo, od kar si nismo več pisali. Mnogo se je spremenilo od takrat! Tu smo toliko trpeli, da se ne da povedati in ne napisati. Naš zlati Srečko je šel v partizane 1. jan. 1942. Kaj so partizani, mislim, da veste. Padel je junaške smrti pri Kočevski reki. Star je bil 18 let. Za njegov grob ne vemo. Tudi našega ljubega in dobrega očeta ni več. On je veliko trpel. Bil je devet mesecev interniran na otoku Rabu. Ko pa je prišel domov, so ga preganjali domači izdajalci. Ujeli so ga, nato pa 16 dni mučili in potem ubili. Šele sedaj smo našli njegov grob.

Tu so vsa polja in gozdovi posuti z grobovi. Vsa slovenska zemlja je napolnjena s krvjo. Tudi jaz sem veliko trpela v Nemčiji. Bila sem v kaznilnem taborišču in morala sem zelo trdo delati, zaeno pa sem trpela mraz in lakoto. Še huje pa je trpel Zdravko. Tudi on je šel v partizane, ko mu je bilo 16 let. Bil je ranjen v nogo, nakar so ga Nemci ujeli in ga odpeljali v

Nemčijo. Bil je v vseh najhujših lagerjih. Mama pa toliko, da je še živa. Saj je tudi ona bila vedno pripravljena, da jo ustrelje. Jaz moram sedaj kar pridno delati, ker mama ne more, dočim je Zdravko sedaj pri vojaki, Djoneček pa bo šel v šolo. Pristrčno pozdravlja vse—Vaša Tončka."

Roza Petrič je najina svakiinja, ubiti Jernej Petrič pa je bil najin brat. Angela in jaz sva sestri. Kaj naj človek reče k temu pisanju? Ubogi slovenski narod, koliko si trpel in še trpiš! Ivanka Tomšič.

GLAS IZ FLORIDE

New Smyrna, Fla.—Ker ne vidim v Prosveti nobenega dopisa iz teh krajev, sem se namenila napisati nekaj vrstic. Kakih deset milj od mesta so slovenski farmarji, ki se pečajo z zelenjavo. Imajo tudi svojo dvorano, v kateri se zbirajo in zabavajo.

Čudim se tej klimi. Imeli smo mraz—20 stopinj nad ničlo, toda ni nič zmrznilo. Zelenjava in rože so bile prav take kot danes, to je čez tri dni, ko pišem te vrstice, in je temperatura 82 stopinj nad ničlo.

Tukaj je lepo, ker sem blizu morja. Nastanjena sem pri mrs. Rodici, ki ima štirinastovanjsko hišo na bulvarju. Ona je vdova in zelo prijazna ženska. Sem prav zadovoljna tukaj. Prijateljem, ki so me prosile, naj jim pišem, sporočam, da mi je bilo nekaj dni dolga, sedaj pa sem se že privadila. Potovanje pa je bilo slabo, ker je bil mraz in dež.

Magdalena Tancek, članica 137 SNPJ.

FARMARJI NA DELU
ZA STARO DOMOVINO

Neelyville, Mo.—Menda tudi za nas velja, da je boljše pozno kot nikoli, kajti šele sedaj smo se zavzeli tukajšnji farmarji, da nekoliko pomagamo ubogi naši stari domovini. In tako se je odločil mr. Joe Janeš in šel okrog Slovencev nabirat prispevke.

Prispevali so sledeči: A. L. \$100, Anton Derganc \$25, po \$10: Joe Janeš, Anton Lipold, Frank Kovač, Frank Šali in Louis Nose; po \$5: Joe Jamnik in Edward Pere; John Hribovšek in Peter Sudr vsak po \$4; po \$2: Frank Hribovšek, Mike Remskar, Angela Poglajen, John Zimmerman, Jakob Lipovšek, mr. Rapotec in žena in Mary Kovačič; po \$1: Mike Ajster, John Rozman, Frank Zadnik in Anton Slanc. Najlejša hvala vsem darovalcem!

Denar je bil poslan bratu Vincentu Cankarju in prosimo, da se ga izroči na pristojno mesto, da se kupi najpotrebnejših stvari za naše brate in sestre v stari domovini. V vseh pismih čitamo, da so nagi in bosi. Ubogi ljudje, koliko so pretrpeli! Še dobro, da je kdo ostal živ. Iz pism razvidimo, da so zadovoljni, ker so si priborili svobodo in da imajo vlado, za ka-

tero so se borili in trpeli, tako da ne bodo več sužnji kralju, ki je v kritični uri zbežal iz domovine.

Sedaj, ko so s strašnimi žrtvami premagali Nemce in Italijane, pa naj lepo popravijo palačo v Belgradu, da se v njo pripele kralj z vso svojo žlahto, ubogi in zmučeni narod pa naj ga lepo sprejme z vzkliki: "Bog živi Njegovo Velikanstvo!" Nato pa naj spet delajo in plačajo svoje visoke davke; nič zato, če niso vsak dan siti in oblečeni, samo da imajo kralja... Jugoslovansko prebivalstvo odklanja tako suženstvo in ima popolnoma prav!

Nekaterim se zelo smilijo begunci, ki so zbežali iz domovine. Res, zelo jim je hudo v tujini. Ali zakaj niso ostali doma, če niso ničesar zakrivali? Saj prvi pregovor, nič ne stori, nič se ne boji, če pa so bežali zaradi vere, ne vem kdo bi jim mogel braniti moliti Boga. Saj so nas učili, da je rekel Kristus, kadar moliš, pojdi v svoj hram in zapri durí ter moli svojega Boga na skrivnem.

Torej, doma naj bi ostali in pomagali skupno graditi porušeno domovino in tako bi bili deležni skupne pomoči.

Kakor povsod, tako se tudi v naših krajih povračajo fantje domov iz vojne. Sreča je, da ni noben tukajšnji slovenski fant ostal na bojnih poljanah. Charles Sudr, ki je tudi pomagal bombe metati na Nemce, se je povrnil pred nekaj tedni, nakar se je oženil s Kristino, ki je hči družine Hribovšek. Na ženitovanju smo se prav dobro imeli. Ženin in nevesta sta po poroki kmalu odšla od tukaj. Naši mladi neradi ostanejo na farmi. Pravijo, da je preveč dela in premalo plače.

Karolina Šali.

PRIREDITEV LEPO USPELA

North Chicago, Ill.—V nedeljo, 25. nov. 1945, se je vršil koncert in kolekta za naše brate in sestre v Jugoslaviji. Kolekta je znašala \$549, oddaja predmetov \$70 in drugi dohodki \$413, skupaj \$1.032. Torej celokupni dohodki znašajo \$1621.02, stroški \$589.02, čisti dobiček pa \$1.032. Ta vsota je bila poslana na glavnega blaginjaka Hrvatske bratske zveze Martina Krašiča, Pittsburgh, Pa. Na tem mestu želim omeniti, da denar, ki ga pošiljamo Hrvati na Martina Krašiča, ne gre skozi Hrvaško bratsko zajednico in ne skozi roke glavnega predsednika Butkovića in drugih nazadnjakov v glavnem odboru HBZ, kateri so odstopili od našega narodnega gibanja za pomoč našemu junaškemu narodu v stari domovini. Ves denar gre skozi Hrvatsko vijeće v Pittsburghu, Pa. Hrvatsko vijeće kupuje blago za Jugoslavijo skupno z Združenim jugoslovanskim odborom v New Yorku.

V tej organizaciji imamo Hrvati poštene moze, kateri uživajo zaupanje vseh Hrvatov v Ameriki. Odbor je zelo vesel, da je koncert tako dobro izpal. Udeležba je bila zelo lepa. Posebno priznanje gre tamburaškemu orkestru univerze Duquesne. Koncerta se je udeležilo okrog 800 oseb. Vse priznanje gre odboru, kateri je veliko in iskreno delal, prav tako narodu, ki je sodeloval ter se udeležil v tako lepem številu.

Zahvalo naj prejmejo sestre

Viđaković in Stojkoff, ki sta darovali ročni denarnici, prav tako sestri Juliji Prpič, ki je darovala na roke spleteno šarpo, dalje Stevu Loricu za darovano električno uro, tamburaškemu orkestru za štiri gramofonske plošče. Ti predmeti so prinesli pelje kralj z vso svojo žlahto, ubogi in zmučeni narod pa naj ga lepo sprejme z vzkliki: "Bog živi Njegovo Velikanstvo!" Nato pa naj spet delajo in plačajo svoje visoke davke; nič zato, če niso vsak dan siti in oblečeni, samo da imajo kralja... Jugoslovansko prebivalstvo odklanja tako suženstvo in ima popolnoma prav!

Nekaterim se zelo smilijo begunci, ki so zbežali iz domovine. Res, zelo jim je hudo v tujini. Ali zakaj niso ostali doma, če niso ničesar zakrivali? Saj prvi pregovor, nič ne stori, nič se ne boji, če pa so bežali zaradi vere, ne vem kdo bi jim mogel braniti moliti Boga. Saj so nas učili, da je rekel Kristus, kadar moliš, pojdi v svoj hram in zapri durí ter moli svojega Boga na skrivnem.

Torej, doma naj bi ostali in pomagali skupno graditi porušeno domovino in tako bi bili deležni skupne pomoči.

Kakor povsod, tako se tudi v naših krajih povračajo fantje domov iz vojne. Sreča je, da ni noben tukajšnji slovenski fant ostal na bojnih poljanah. Charles Sudr, ki je tudi pomagal bombe metati na Nemce, se je povrnil pred nekaj tedni, nakar se je oženil s Kristino, ki je hči družine Hribovšek. Na ženitovanju smo se prav dobro imeli. Ženin in nevesta sta po poroki kmalu odšla od tukaj. Naši mladi neradi ostanejo na farmi. Pravijo, da je preveč dela in premalo plače.

Karolina Šali.

Moja slika pa vam predstavlja nekaj žalostnega, ako primerjate k prejšnjim slikam, ki sem vam jih poslala pred leti. Kar 25 kilogramov sem upadla. Ko so nas našli sinovi-mučniki, a zavedni, hrabri partizani osvobodili, smo imele žene svoj kongres v Ljubljani, kajti dobile smo tudi tukaj žene svoje enakopravnosti pri volitvah. Ker sem bila kot taka agila sodelovalka partizanov, sem bila odbrana kot prva v naši vasi kot delegatinja za ta kongres, kamor sem šla v tej slovenski narodni noši in takole izgledam, izmučena slovenska žena ali mati.

Zadihali smo sveži zrak zopet in sonce nam sije vedno lepše, —vsi boljši izgledamo že v teh treh mesecih.

Skoraj vsa leta sem ostala sama s svojimi štirimi otroci, da sem jih preživljala s to malo gostilno, ali niso mi dali dihati svobodno. Starejša dva, Marjan in Cvetočka sta bila v gozdu Marjan nam je odšel v maju 1943, kar na tiho, da nismo nič znali o njem in tudi danes še nič gotovega ne vemo, ali je še živ ali ne. Star je bil 16 let. A otroci, saj veste, kar slišijo očeta ali mater, taki so. Saj smo vendar znali tako sigurno da morajo zmagati Amerika in Rusija in oni fantje, ki so se borili za svojo materno zemljo ne pa oni, ki so šli z okupatorjem vseh vrst.

Ko je tako sin odšel od doma so mas začeli Italijani preganjati. Moža so zaprli v Ljubljani, hoteli so tudi mene, a je naš župan izprosil, da so me pustili pri otrocih doma. Po nekaj mesecih, ko sem naredila prošnje za moža, so ga izpustili domov, a ne za dolgo dobo. Zopet so prihrumeli domobranci, 10 mož, ko je bilo nekaj naših ljudi v gostilni, in so hoteli naju ustreliti z brzostrelko, češ, da imamo v hiši partizanske sestanke. Vsi otroci so jokali; kot sodni dan je bilo. In nato so moža zopet odpeljali v take zapore, da so cele noči skakale podgane po njemu in je bilo kot v stranišču; zopet so ga odpeljali v Ljubljano. Mene so medtem mučili doma, bili so vedno za menoj in delali preiskave, da imam in zbiram za partizane hrano. Ponoči so stržili hišo s strojnimi, da ne bi prišel blizu kak partizan.

Postali smo vsi živčno izčrpani, kajti kadar go se te zverine prikazale na vratih, že smo trepetali in mala hčerka, ki sem ji dala še poprej ime Zmagoslavje, je še danes vsa v strahu in se trese, če le sliši, da bodo pokali.

V Ljubljani sem imela ta čas enega bratrance iz Zagorja, ki je bil na policiji kot šef tega oddelka, kjer so bili zaprti. Dal je mojega moža ven in še sedem drugih. Bil je zelo dober človek.

Vedite, da so bili tudi Vaš brat in dve hčerki v internaciji; brat je bil kar tri leta. Premislite, tako star, a je vedno korajžen in vesel. Sin Dušan mu

je padel v gozdu. In tako so tudi nje preganjali. Prišli so srečno domov, a vsi izmučeni. Mnogo drugih so pobili in so umrli od lakote, ako ni kdo dobil kak paket od doma. Mogoče gledate tam strašne slike po časopisih, kaj so delali z njimi v internacijah?

Mož je prišel zopet po nekaj mesecih domov, a niso dali miru naši sosedje, izdajalci, Judeži Iškarijoti!

Hčerka Cvetočka je bila bolna in je šla v neki sanatorij pri Trstu. Že so jo v vlak izdali njene sosedje, da je terenka partizanov. Hotel jo je neki mlad smrčavec ustreliti, ko je neki starejši to preprečil. Morala je potem, ko so zopet grozili na njo, zbežati k partizanom, tj. pod Gorico z neko prijateljico, ki je imela mater tam doma, zavedeno Primorko, ki je sedaj pri nas s svojimi petimi otroki, ki so bili vsi zavedni partizani. Eden ji je padel. Preganjali so jo in je bila tudi zaprta, kot moj mož. Oh teta, kaj so Primorci prestali toliko let pod suženstvom! Vem da ste že mnogo čitali tam.

Mož ni bil dolgo doma. Zopet so ga odvedli v zapor v Ljubljano in potem v internacijo.

V gostilniške prostore so mi dali nekaj časa solo in potem pa zasedli domobranci sode, da so vedno gledali name, kam da zahajam in kaj govorim. Pa vedite, da nisem bila tako trapaštva, da bi se pustila ujeti v besedah.

Ravno zadnji dan, ko so nas osvobodili partizani, so našli izpisek, da so nas še isti dan mislili odpeljati; 200 iz naše vasi, vse seveda. Tako jim je božja roka preprečila načrt grozodejstva, ker hodilo so vsak dan k obhajilu in potem pa izdajati, zapirati, streljati in obešati nedolžne ljudi, ki so se borili za to svojo slovensko materno zemljo, ki jo šele sedaj vidimo, kako je lepa, dihamo nje sveži vonj in vse nam je lažje prenašati, čeprav vidimo pred seboj ruševine in mnogo dela.

Moj mož se je vrnil 29. julija domov. Veste teta, samo Bogu se imamo zahvaliti, da smo še vsi zdravi. Ko sem šla s kongresa, so mi pravili trije interneranci-partizani, da je tudi moj sin Marjan bil ujet tam v Gospej Sveti, kjer sem bila jaz v samostanu. Bil je odpeljan od Nemcev v Slezijo v lager, kjer so jih pa prejšnje mesece mnogo pomorili, Judov in Poljakov največ, ki so jih kar spustili v olin in tako so podlegli. Če je pa sin še živ, se gotovo nahaja sedaj v Rusiji, kajti srce mi vedno govori, da je še živ.

Vidite, teta, kakšno življenje smo imeli v tej dobi, pri svojih krvih bratstva umazanih rok. Ne morem pa vam še natančno popisati vse naše muke.

Koliko prelihtil solza radi svojih lastnih bratov izdajalcev in sedaj naj bi jim odpustili?

Mama je še živa, ali slaba, je pri Mirotu na Ucu, ki pa ni bil akot kot jaz. Teta Tončka je tudi še živa, a izgleda dobro; njen sin Milo je bil tudi v gozdu, a je bil bolan in se je vrnil, sedaj je bolji.

Z Rakeka je padlo okrog 50 samo partizanov, mladih fantov, med temi nekaj, ki so umrli v internaciji in Nemčiji od lakote ali mučenja.

Pri Mežnarjevih so umrli oči in mati in Francka leta 1943, ostal je sam s sinom, a se še ni drugič poročil, ne vem kaj misli. Draga teta, stric, koliko Vama bi rada popisala, da vem, da se za vse zanimate. Kako veselje nam igra sedaj, ko slišimo peti in igrati naše slavne partizane. Ko bi Vi čuli njih pesmi, kako so lepe, da se oko solzi ko jih slišiš. Da, stric Janko bi sedaj pel z nami vred. Ob nedeljah in tudi čez teden ima mladina mitinge ali igre. Prihajajo tudi iz drugih krajev. O, zakaj ne dobimo še te lepe naše slovenske zemlje nazaj, ki je bila prelihta s slovensko krvjo, ko je narod preštal toliko mučenja! Vendar upamo, da nismo sami, da je tudi Amerika osvoboditeljica tega tlačanskega slovenskega naroda, ki že toliko let hira pod tujim jarmom Italijanskega nasilja.

Vedite, da sem se v teh letih mnogo eksponirala, da sem pisala lepe pesmi, samo slavo partizanom. Mislim, da bodo kmalu izšle v neki knjigi, ter vam bom vedno pošiljala moje spise, ki sem jih pošiljala v gozd pod hribov. (Dolje na 3. strani)



Philip Murray, Clinton S. Golden in Van A. Bittner, voditelji Jeklarске unije CIO, katerim je smernični odbor unije dal nalogo, da pokliče vse jeklarске delavce na stavko 14. jan., ker jeklarški magnati nečejo nič ališati o kakem povišanju plač. Jeklarški trust je zadnja leta delal ogromne profite in ima velikanske rezerve, toda ne za delavce, marveč za masne dividende.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavcar

(Nadaljevanje)

Dr. Alborghetti je skoraj popolnoma izginil za svojo kravato: "Kaj naj pričakujem? Tisti časi, ko je imela Ljubljana bleščeče plesne, so minuli!"

"Da," je odgovoril Nace Sernec, ki je bil nekaj prapornik pri drugi kompaniji meščanskih lovcev, "maršala Marmonta ni več!"

"In ne župana Kokalja!" je dostavil Miklavž Reher, kapitanlajtnant v isti kompaniji.

"Prav pravite, gospod kapitanlajtnant," mu je pritrdil Miha Martin Gerson, "takega župana, kot je bil Kokalja, ne bomo več imeli!"

Gospod Matija Kiker, zdravnik in lastnik jako strupenega jezika, pa ga je zavrnil: "Kaj boš ti, rajtoficir, ki te žena nikamor ni puščala!"

"Sekretersuplent!" se je zatogotil Gerson. "No pa sekretersuplent," se je odrezal Kiker rahlo dušno.

Naslov gospodu Gersonu je bil "rajtoficir in sekretersuplent mestnega magistrata". Ali rajtoficirja ni rad čul in zatorej je nastalo nasprotje med njim in Kikrom.

"Ne pripravljaj se!" ju je pokaral kapitanlajtnant Reher.

"Le ne pripravljaj se," je izpregovoril lekar nar France Gloria, "le ne pripravljaj se! Kaj pa tvoja zaloga, Miklavž?"

"Moja zaloga," je odgovoril kapitanlajtnant Reher, "je v najboljšem redu!"

Bil je republikanec in v svojem stanovanju je napolnil sobo s starimi puškami, da bi se moglo ljudstvo oborožiti, kadar prične boj proti svojim trinogom. Ko je ta ljubljanski original nekaj let pozneje umrl, je povzročevala omenjena zaloga pušk njegovim dedičem ne malo sitnosti!

Tu je Abraham Buserin, bivši član meščanskega odbora na magistratu, spjel govorico na drugo polje: "Kaj pa Česki? Danes se bodo šopirili s svojo princezino?"

"In Smole bo capljaj za njimi!" je pristavil Kiker.

Trgovca Polde Froerenteich pa je važno omenil: "Ne vem, menda se nekaj kuha! Tu je neki laški princ!"

"Aha!" so viknili unisono.

Oglasil se je obristvahmajster Dreo: "Ošabni ljudje so to! Pa odkod? Pa zakaj?" "Pa zakaj?" — je posegel po besedi Matija Kiker — "to vedo že kavke pod Turnom. Ni ste li ničesar čuli, gospod obristvahmajster, o tistem francoskem sodku?"

"Nekaj sem čul," je odgovoril Dreo, "pa bi skoraj ne verjel."

"Pa je vendar gola reshica," — je zatrjeval Kiker. — "Ko so Francozi bežali s kastele, ni so privoščili svoje kase avstrijskemu zmogavcu. Soliden sodček, nabit z rumenimi luidorji, so spustili po bregu nizdol, ker so ta zaklad privoščili kakemu revnemu meščančku. Pritrkljal se je Francetu Česku na vrt, in poznal sem še hlapca, ki mi je sam pravil, kako težko sta ga s starim Francetom spravila in skrila v klet! Vidite, od tod ta ošabnost!"

V tem se je polnila dvorana. Matere so prihajale s svojimi hčerkami. Povsod so bingljali okrog zornih obrazov lepo zaviti kodri. V modi so bili tedaj pri starih in mladih. Mladim so se podali, stare pa so bile bolj smešne, kadar so se nakodrano zibale po dvorani.

Prihajali so tudi gospodje z visokimi kravatami in v ozkih hlačah. Ta noša bi našemu sedanjemu okusu ne prijala, tedanjim dekletom pa so ugajali ozkočolni mladeniči; prav tako oficirji, ki z visokimi našivi in z belimi fraki niso bili nič manj smešni. Ali tudi v tisti dobi so švigali po dvorani kakor metulji od cveta do cveta.

Tudi tedaj je bila galerija velikega pomena. Tja so prihajali vsi, ki radi različnih vzrokov niso mogli na ples, bodisi, da ni bilo dostojanstva, ki bi dajalo povod za udeležitev, bodisi, da ni bilo dekleta, katero bi se peljalo na ples, bodisi, da ni bilo cvenka, da bi se napravila nova obleka, brez katere tudi takrat ljubljanska gospa, če je imela količjak imena, ni mogla in hotela na tako sijajno veselico. Izmed galerijskih dam jih je bilo največ, ki niso imele potrebne obleke. Sedele so tam zgornj ter gledale z zavistnimi pogledi navzdol, kjer se je zbirala izvoljena družba.

Prva, ki je prišla na galerijo, je bila gospa Marta Lederwascheva, soproga skopušnega in starikastega trgovca. Pri svojih letih bi še bila smela plesati. Pa mož ji ni hotel odpreti svojih petic, da bi si bila omislila novo obleko. Prišla je sama in upala je tudi, da se snide z gospodom Lavrencijem Antonom Rudolfom, ki je bil tudi trgovec in je nekaj lažil za njo. Stvar je bila znana vsej Ljubljani, a ker je bil mož star in skop, se javnost ni čudila, da je izkušala mlada žena preskočiti ozke meje zakonske zvestobe.

Prišla je z nezadovoljnim srcem ter težko pričakovala svojega galana, dotlej pa je pregledovala družbo pod sabo. Kmalu sta se ji pridružili tovarišici: gospa Primčeva, ki še ni imela odraslih deklet, da bi jih vodila na ples, in gospa Pichlerjeva, žena trgovca Ignacija Karla Pichlerja, ki je bila sploh prestara, da bi hodila na ples. Ta trojica je bila kakor mlin, v katerem so se mlela dobra imena in nove toalete spodaj se zbirajočih dam.

"Bivge, kdaj pridejo ministri?" je vprašala Lederwascheva. "Mož mi je pravil, da ob desetih," je odgovorila Primčeva. "Moj mož je na plesu in med tistimi, ki ministrje sprejemajo." "Če Primca ne bo na plesu, kdo pa bo?" je vzkliknila Pichlerjeva hinavsko.

"Poglej no," je zasepetala Primčeva, "kako je Črnotka našemu!"

Vse tri so se spogledale in rahlo zasmejale. "Pa le Peškotovo poglejte!" se je začudila Lederwascheva. "Da nekatere ženske ne vedo, kdaj so stare!"

Zopet so se smejale.

Nato je šepnila Pichlerjeva: "In Pillerica! Ali ne visi na nji obleka, kakor bi visela na plankah!"

Primčeva je dostavila: "In še to obleko je ostala dolžna! Pri Pillerjevih, ljubi moji, je tako, tako!"

(Dalje prihodnjik.)

Zgoraj nad Čabrom sem našel v napol požgani bajti mamico s trinajstimi otroki! Od le-teh jih je bilo njenih le troje — vsi drugi so bili otroci sosedov, ki jih je okupator pobil in jim razrušil domačije. In kako jih je nepeljal v zavetišče v Belo Krajino, je jokala.

Tako ljudsko srce te mamice iz doline Čabranke naj nam bo vzgled v teh dneh, ko bomo dokazovali z dejanji, da so ti osiroteli otroci Slovenije v resnici naši in naše ljubezni najbolj potrebni. Zda lahko pokažemo, koliko smo vredni svobode, ki so jo redniki teh otrok plačali z življenjem. Imamo bogastvo, ki je več vredno kot vsi milijoni; to je naša mladina, tudi naša osirotela mladina! In to bogastvo moramo negovati, to bogastvo moramo spraviti pod streho, da nam ga neurje življenja ne izkvari.

Ne tirjajmo pomoči od države! Država smo sami! Odvzemimo našim mladim narodnim oblastem vsaj malo velikih skrbi, ki se vendar na vso moč trudijo, da čimprej zgradijo najpotrebnejše železnice, ceste, mostove in tovarne ter vse drugo, da bomo čimprej lažje in udobnejše živeli mi vsi. Poskrbimo za te naše otroke mi sami! Če nam je bilo v borbi "Smrt fašizmu — svoboda narodu!" geslo, za katerega smo trpeli in umirali, tako naj nam bo zdaj geslo "Noben otrok v Sloveniji ne sme ostati nepreskrbljen!" — geslo našega ljudskega srca, naše ljubezni, naše zaobljube, ki jo hočemo in moramo stoddostno izpolniti.

To je dolžnost posameznika. Toda tudi podjetja, ustanove in tovarne naj tekmujejo v ustanovitvi dnevnih zavetišč, počitniških kolonij in deških domov! Naj prevzemajo varuštvo nad osirotelimi otroci in naj jih preskrbijo s hrano, obleko, obutvijo in drugimi potrebčinami.

Naj nam bo pri tem za vzgled stara kmečka žena iz Like, ki sem jo prošlo zimo srečal v gorški vasi tik nad Kolpo, kamor je sama rešila pred ustaškimi krvoloki nekaj osirotelih otrok iz Brinja. Po globokem snegu je starka v najhujši zimi čez divja gorovja nosila v naročju leto staro dete od ustašev ubitega sosedja. Hodila je mimo zased in preko gorskih prelazov štirinajst dni. Dete je bilo bolno, garjavo, sestradano. "Da bi vsaj umrlo!" sem ji dejal, "da ne bi trpele!" Pa me je pogledala starka s tako strašnim ognjem v očeh, da sem odrenel in mi je dejala: "Tovariš, ne govoriš prav! To dete bo živel, ker mora živeti! Kje pa bo potem narod, če deca pomre?"

Razni mali oglasi

HOUSEKEEPER
Good working condition. Own room. Good salary. (Near North Side Hotel)
Mr. WAGNER—Mohawk 3080

GIRLS
to learn sewing
60c an hour to start
FENKE BROS.
1666 N. Throop St.

GUARD FOR NIGHT DUTY
93c per hour - 43 hour week
Staggered Schedule
Free Hospitalization and Insurance
HOWARD RADIO CO.
1735 Belmont Ave.

10 GIRLS—18 TO 35
Good pay; good hours; light, clean work; free refreshments served during rest periods.
CHICAGO CRIB DIAPER SERVICE
2621 W. Chicago Ave.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

Wirers - Solderers
Condensor Knifers
Apply at once
Howard Radio Co.
1735 Belmont Ave.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

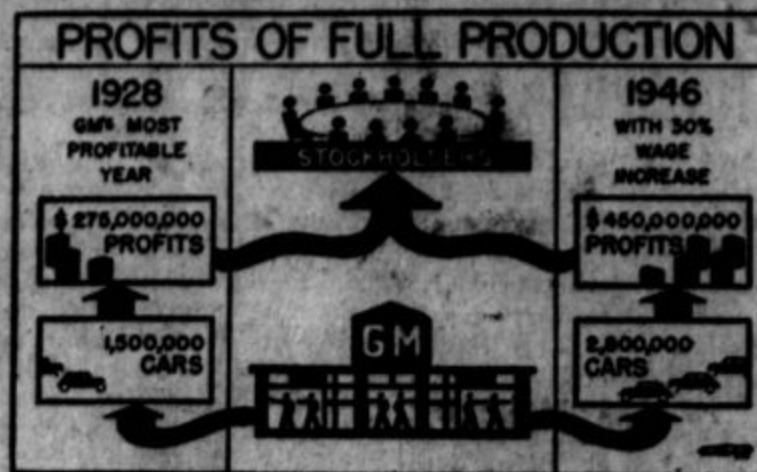
WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.

WOMAN WANTED
For general housework and cooking in 8 room suburban home in La Grange; family of 2 adults with girl 15 in high school. Good home for right party with private room and bath. References required. \$25.00 per week with regular days off. Telephone Mrs. Kuhlman, La Grange 5799, regarding interview and reverse charges.



V dramatični stavki pri General Motors je profit sporna kost. Če bi korporacija povišala plače za 30% kot zahteva unija, bi v prihodnjem letu, ko namerava producirati 2.500.000 avtov, kljub povišanju napravila okrog 80% več profita kot ga je leta 1928, ko so njeni delničarji imeli največjo žetev, ne da bi seljali.

Razni mali oglasi

TAILOR
Needed as
LABEL HAND & SEWING PANTS
Manufacturer—Steady work
320 So. Franklin
(4th floor)

GIRLS - WOMEN
18 TO 45
Sewing-Machine
Operators
With or without Experience
44 HOUR WEEK
GOOD STARTING PAY

Apply
MCCOY-JONES & CO.
440 N. WELLS ST.

LITHOGRAPHER
METAL
DECORATING
PRESSMAN
Must be familiar with 2-color
Metal Printing Press

CONTINENTAL
CAN CO.
5535 WEST 65th ST.

General Laborers
Steady Work,
Good Pay
MR. TIMMERMANN

T. F. Washburn Co.
2244 No. Elston Ave.

DOCK HANDS
90c PER HOUR
TIME AND HALF FOR OVERTIME
NO RECONVERSION
PROBLEMS HERE
Good working conditions—
Permanent all year round
Apply today

TRUCKING CO.
443 WEST 38TH PLACE

WOMEN and GIRLS
over 18 operators embossing addressograph plates on keyboard machines like typing. Experience not necessary. Will teach and pay while learning. Permanent job and hours to suit. Call in person, do not phone. Ask for Miss Ambrose.

ADDRESSOGRAPH
SALES AGENCY
35 EAST WACKER DRIVE

BEEF BONERS
Highest Pay
Steady Work
Allied Packing Co.
851 West Fulton St.

BOYS
16-17 Years Old
LIGHT FACTORY WORK
Experience not necessary
Day work only
Good pay for beginners with
automatic increases

3345 W. 47th Street
AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

CHICAGO CARTON CO.
4200 S. Pulaski Rd.

Razni mali oglasi

CHENILLE OPERATORS
Steady work. Excellent pay
Experienced on Chenille Spreads
and Rugs
Apply at once
UNIVERSAL DRAPERY CO.
1414 So. Wabash—WAB 7577

GIRL OR WOMAN
assisting children. No heavy laundry or heavy cleaning. Own room and bath.
Reference. Top wages
RAVENSWOOD 4894

LAUNDRESS
Monday & Tuesday
Good wages
Call—
LONGBEACH 3856

GIRL OR WOMAN
for general housework and assisting with children—
or housekeeper
BRUNSWICK 5994

MAID
Light housework
Cooking - Own room and bath
\$30 weekly
FAIRFAX 3463

HAT TRIMMER
Men's hats; good wages; steady job. Vacation.
PEERLESS HATTERS
1131 Westgate, Oak Park
Euclid 2566

50.00 REWARD
If you know someone who has a good car for sale or sell me your car for an unusually high price. Call Seeley 0607 or after 6 P. M. call VINCENNES 3901

ŽENSKÉ
ki ste bile uposlane v vojni industriji
Ali gledate za delo?
TELEFON KOMPANIJA
RABI
HIŠNICE
(JANITRESSES)
Ženske za čiščenje v vseh delih mesta
od 5:30 pop. do 12. ure ponoči
Rabimo tudi
POMAGALCE V JEDILNICI
Oglasite se
v upošovalnem uradu
za ženske
ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

ILLINOIS BELL
TELEPHONE
COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

VSO LJUBEZEN OSIROTELIM OTROKOM OSVOBODILNE BORBE

TO NE SELIŠKAR

Toliko je bilo vsega hudega in veličastnega v teh štirih letih naše osvobodilne borbe, da so človeku posamezna dejanja, ki jih je doživel, še preblizu, da bi jih prav lahko od vseh strani pregledal. Toda nekaj dejanj je le vsak človek tako neizbrisno doživel, da vstajajo pred njim vsikdar in ob vsaki priliki, in ki jih ne sme pozabiti. Glejte, v teh dneh, ko bomo vso svojo ljubezen posvetili otrokom, tistim našim najdražjim, naše ljubezni in naše pomoči najbolj potrebnim, katerim je okupator pobil rednike, požgal domove, otrokom, ki so jim redniki padli v borbi, otrokom, ki so jim redniki pomrli v koncentracijskih taboriščih, mi vedno znova vstajajo pred očmi nekaj ur staro dete, ki je pozimi leta 1943 v strašni nemški ofenzivi vekalo ob truplu svoje zaklane matere. Rešili smo ga čisto po naključju izpod ruševin še goreče hiše v vasi pod Čatežem.

Prejani dan so se zatekli v temni noči v to samotno domačijo štirje ranjeni partizani. Žena, ki je bila tik pred porodom, jih je obvezala, saj je bil njen mož tudi partizan in morda prav v tem hipu tudi kje ranjen išče pomoči. Ta žena je bila srčna, dobra, zvesta slovenska žena! Mnogo partizanov je prenočila, nahranila in jih po skrivnih ste-